Број 278. У Новом Саду у понедељак 20. децембра 1910. (2. јануара 1911) Година XLV.

Застава излази сваки дан два пута, а изузе[ти] недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи [illegible] заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. [illegible] четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и [illegible] лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 и [illegible] четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију [illegible] остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: [illegible] целе године 2 круне, на целу годину 4 кр [illegible] остале земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. [illegible]

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јануара 1911. године отварамо нову претплату на прву четврт.

„Застава“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца 8 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ дневно један пут поштом шаље, а на месец дана 2 круне 70 потура. — За оне, који желе, да им се лист шаље два пут дневно поштом стаје 9 круна 75 потура на три месеца.

За Нови Сад стаје „Застава“ кад се два пут дневно шаље лист кући 9 круна, на три месеца, иначе 8 круна.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и српске народне радикалне странке, и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње, а на три месеца 1 круна. **Нови претплатници, који одмах пошљу своју претплату за прву четврт 1911., добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист.**

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се никоме не сме давати на вересију.

У Новом Саду, децембра 1910.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Састанак српског народног црквеног сабора.

Српски народни црквени сабор одгођен је 16 јуна ове године с тим, да се састане на јесен. Није се састао, јер нови саборски одбор није спремио што треба. Сад је изашла краљева одлука, да патријарх има да сазове саборске седнице између Ускрса и Духова 1911. године.

Ово је необичан случај. И мора бити узрока, зашто је већ сад министар израдио и обнародовао краљеву одлуку. Можда зато, да саборски одбор пожури са градњом јединственог статута. А врло је вероватно, да има и других питања, са којима мисли влада на пролеће изненадити сабор.

Ово смо ми већ и раније назирали и износили у „Застави“. Није влада бадава кренула пролетос ону борбу противу радикалне странке, и није само из ситних узрока радила сваким начином, да уђу у српски народни црквени сабор они, који су се у оно време клањали Куену до црне земље.

Но како стоји данас у том погледу? Може ли још увек рачунати влада на све своје пролетошње савезнике?! Хоће ли још увек: Куд она оком, они скоком?!

У овај мах тешко је одговорити на ово питање. Влада се нада, али и сумња. И зато што сумња, она се почела спремати за нове изборе на пролеће. Народ је провидео шта хоће, па се кренуо и он. То влади не може бити право. Она би да изненади, она би да народ нема довољно времена кад дођу нови избори. Можда је зато и обнародовала влада тако рано у званичном листу вест, да ће се између Ускрса и Духова састати овај сабор. Но и да није тако, све су прилике, да ћемо на пролеће имати нових избора. Ми знамо поуздано, да су за време сабора у карловачком двору говорили о две трећине посланика. И да не могу учинити ништа, ако немају уз себе две трећине Зато су и оверили оволике незаконите мандате. Зато су и оборили избор у Новом Саду, Карловцима, Ердевику. Но то није успело. На поновним изборима победила је свуда српска народна радикална странка. И нема две трећине посланика, који би пристали да мењају саборско устројство у назадном духу.

Може се покушати, али су сви изгледи да сабор на пролеће неће бити у оној мери послушан, како би влада желела. И онда ће доћи нови избори — изненада. А то ће бити можда у добу највећег пољског рада.

Народ не треба да се даде изненадити. Онај покрет општина треба најживље наставити. И не треба да остане на томе. Јер из оног несретног предлога школског савета, који се тиче нове школске уредбе, народ је увидео јасно и несумњиво камо се циља. Што никад нису могли, то хоће сад: хоће да узму народу све.

Чујете ли таламбаса звук?! Чујете ли крештање сова?! Чујете ли зујање подрепаша? Све су клеветнике организовали, све што хоће народном праву да ископа раку, скупили су у једну гомилу.

У исти мах спрема влада, да створи српски дневни лист, који би јој прокрчио пута. Стеван В. Поповић тражио је на државном сабору отворено, да се такав лист покрене у Будимпешти. Он је то тражио, јер је дознао, да се такав лист спрема у Новом Саду.

Бечки „Фатерланд“, који има врло поверљивих веза, донео је прекјуче, да ће „домољубива српска странка“ такав лист заиста покренути у Будимпешти. Лист који би био „домољубив и веран краљу“. Бајаги, они други Срби, који нису подрепаши, неверни су и противни су домовини. И „Фатерланд“ каже, (да се Власи не сете) како ће патријарх Лукијан и Геда Дунђерски дати сваки по 100 хиљада круна. Нема сумње, даће и они, али се код покретања тог листа рачуна највише на владу. Она ће имати одлучити где да буде тај лист.

„Пестер Лојд“ вели у свом јучерањем броју, да није тачна она вест бечког „Фатерланда“. Он то зна из поузданог извора. То би могло значити, да тај лист ипак неће бити у Будимпешти. За нас је то свеједно, који ће подрепаши наћи највише милости у очима Куеновим Јасно је само то, да се на покретању тога листа ради

ДОДАТАК.

ОД ЧЕГА ЈЕ ЧИКА ВЛАДА УМР'О?

Влада Суботин (а можда се зове и мало друкчије) најимућнији је у селу. Одавна је председник црквене општине. Нису га бирали зато што је богат, него што је увек био чистих руку и увек држао с народом.

Сад је то друкчије. Пре две године узеше му сина у војску. Тежак је терет та војска. Таман одрасте дете да одмени оца, који већ малаксава, а сина вуку у војнике.

Чика Влада као да је клонуо од кад му нема замене, и помало се извлачио из свега, али се још држао. А људи су га разумели.

Но пре пола године, променила се ствар. Његов син, његов Војин, отишао са друштвом у крчму и тамо се побио са „цивилима“. Имали су посла и тесаци. Затворили су га на 6 недеља и од то доба за казну није смео да долази кући. Па то напослетку још не би било зло. Кад не може он кући, његови иду њему и виде га Али је чика Влада држао као у воску, да му син неће морати служити и трећу годину, но ће га отпустити. Али се отпуштају треће године само они кући, који су се добро владали. И то је видите зло. А та трећа година је најтежа и најдужа и за војника и за родитеља.

Чика Влада је почео да очајава, када га једног дана зове бележник. И не зове га у канцеларију, него у своју чисту собу а госпођа га служи ракијом. Хо хо, шта ће то бити?! Испрва му говори о трећем и десетом, тек да нешто каже, па тек окреће на оно што је главно.

— Шта ћемо чика Владо с дететом?

— С којим дететом?

— Е, гле сад, с којим дететом? С твојим дететом, с Војином.

Чика Влада уздахну. — Видим ја моје добројутро. Отслужиће и трећу годину

— Па зар је теби то свеједно?

— Како ти то опет говориш? Како би ми било свеједно. Ја не знам шта бих дао, да га могу довести кући.

А бележник каже: — Дао би! Знам да би дао. И не могу те ствари проћи без ичега, али то сад више није доста. Да није било оног случаја, учинио бих ти, али сад сам ја мали. Ту треба поред мене и неко јачи да помогне.

Чика Влада чисто оживе, кад из тих речи разабра да ипак може да буде помоћи. Па као што изгладнео тражи хлеба, тако он пита: — Кажи ми ко може да помогне?

Бележник је осетио да је риба угризла у удицу, па затеже: — Могу већа господа од мене.

— Кажи, каква су та господа? Може ли се до њих доћи?

— Има само једна врата, кроз која се може њима ући, али ти на та врата не идеш. Мани то!

— Зашто да манем! Ја ћу све дати

Бележник се насмеја. — Чудан си ти човек. Ти мислиш све се може новцем. Зар мислиш само ти имаш новаца?!

— Не, не мислим ја новцем. Ко ти то каже? Ја знам да може бити и за љубав.

Сад се бележник осу на њега. — За љубав, је ли?! А коме си ти учинио љубави?! Кад дођу какви избори, а ти се раздераваш по селу: Ми ћемо, браћо, овако; не може нама нико ништа. Кад дође господин солгабиров и хоће с тобом да говори, ти не само да му не долазиш кад те зове, него га не пушташ ни у кућу. Ти си чинио љубави само твојој радикалној странци. Нека ти помогну они из Новог Сада.

Чика Влада се збунио, изгубио, па уздише као девојка, којој је уочи сватова умр'о младожења. Напослетку му је бележник мало по мало указао на она врата, кроз која може ући. И на крају каже: — Да видим хоћеш ли да дадеш љубав за љубав. Ево иду избори. И за црквени сабор и за пештански сабор. Остави до врага оне, који само траже а не дају. Зар да ти пустимо сина из војске, па да имамо још једног противника више? Није нико пао на теме. Али ако се покажеш, ми те сад требамо, и ја ћу ти отворити сва врата.

месецима, а што није изашао већ 1. октобра, узрок је, што подрепаши не могу да се сложе, ко да рукује тим листом и у коме месту да се покрене.

Народу може то бити свеједно. Он ће ту птицу познати по злаћаном перју и по грабљивом кљуну њеном, па ма му долетела са које стране, он ће умети да брани противу ње себе и своје светиње.

Ако је икада било потребно да народ наш буде на опрезу, сад је потребно. Противник се отворено ближи и истурује своје шанчеве. У тим његовим шанчевима треба да га — покопамо.

Нови Сад, 20. децембра.

Сазив српског народног црквеног сабора.

Званичан лист доноси одлуку краљеву, којом дозвољава, да се наш народни црквени сабор сазове између Ускрса и Духова. Та одлука гласи:

„Његово царско и апостолско краљевско Величанство својом највишом одлуком од 22 децембра 1910. године најмилостивије је дозволило, да српски православни митрополит патријарх, противно највишој одлуци од 23. јуна 1910. године, сазове српски православни народни црквени сабор између православног Ускрса и Духова 1911. године у Срем. Карловце, да продужи своје заседање.“

О том сазиву нашег народноцрквеног сабора говоримо у уводном чланку.

Писмо из Загреба.

Добили смо из Загреба ове редове: У самосталној странци непрестано траје лом. Много је незадовољника, који пребацују вођама неуспехе. Ти незадовољници прете, да ће се отворено прикључити бану Томашићу. Они неће да иступе из самосталне странке, него раде на томе, да створе већину, која ће заједно са „Србобраном“ прећи у банов табор. Незадовољници говоре, да они неће више да се покоравају наредбама Светозара Прибићевића. Урадиће исто оно, што су у новској котару урадили Митар Јагодић, Лазар Бачић и Мих. Медаковић, којима је кандидат коалиције, др. Милован Жанић, у 254. броју „Србобрана“ отворено добацио. да су радили и гласали за владиног кандидата грофа Пејачевића. Због тога је Пејачевић добио 160 српских гласова (а свега је имао 251 глас). Др. Мил. Жанић је добио само 108 српских гласова, а франковац 3. Угледне самосталне вође нису на дан избора ни дошле у Новску. Сви Срби јасеновачке општине гласали су за Пејачевића, а тамо су самосталске челенке Бачић и Медаковић. И мада је „Србобран“ све то објавио Јагодић, Бачић и Медаковић нису иступили из самосталне странке, а и не мисле да иступе, јер је њихова одлука: да истерају оне, које бан Томашић неће, мада би они радо ушли у његову странку. Јагодић се јавно хвали, да је радио по жељи Матијевићевој, који тражи, да се води политика бившег српског клуба. Јагодић тврди, да је Матијевић рекао: Нека иде куд ко зна, а он и његови ће одсада са сваком владом! Због овога сукоба између матијевићеваца и прибићевићеваца „Србобран“ је у незгодном положају, управо уздрман му је опстанак, па прибићевићевци купе прилоге, да га извуку из беде.

Оволико засада, да знате, шта се догађа овде.

Радикал.

Политички преглед.

Форгач у Београду немогућ.

„Аграмер Тагблат“ добива из Бечa извештај, да су у бечком министарству спољних послова утучени, јер се ствар лажних докумената неповољно развила. У Бечу су мислили, да ће моћи учинити притисак на српску владу, па су један дан пре почетка Васићеве парнице били толико смели, да иштуо од српског министра спољних послова изјаву, којом би српска влада потврдила, да не верује у то, да су чланови аустроугарског посланства у Београду суделовали у прављењу лажних докумената. Миловановић је учтиво одговорио, да он не може упливисати на суд. Само се по себи разуме, да су у Београду све дипломате дознале о овој нечувеној бламажи аустроугарског министарства спољних послова. Гроф Форгач је у Београду друштвено немогућ. Пре кратког времена био је на забави код руског посланика, али већ после 10 минута морао се удаљити, јер сви су га избегавали и нико га није ословио. Форгач после тога не може остати у Београду. Страни посланици осуђују начин, како је аустроугарско посланство у Београду радило, а смеју се лаковерности аустроугарских дипломата. Зар није смешно, ако је Форгач мислио, да српска влада не зна, шта он и његови раде? У Београду је јако развијена шпијунажа, а нарочито се пази на аустроугарско посланство То је Форгач морао знати, па ипак се дао натоциљати и смешним учинити. Српска се влада на тај начин бар донекле осветила за прогањање Срба под бароном Раухом. Но српска је влада употребила само један мањи део оног материјала, који јако терети аустроугарско посланство, но ако се Ерентал не одлучи на лојално поступање према Србији, изнеће се и овај други материјал на јавност. Зато се гроф Форгач мора позвати из Београда. Најбоље би било да се за посланика пошље др Бернрајтер. Потреба је, да се поправе односаји са Србијом, јер ћемо у трговинском погледу много изгубити, а користиће се наш савезник Немачка, чији је београдски конзул већ јавио својој влади, да се Србија сасвим ослободила од Аустрије и Угарске и да је немачка индустрија сасвим истиснула из Србије аустријску индустрију. То је наш велики добитак од анексије Босне и Херцеговине!

Образовање нове владе у Аустрији.

Службени лист аустријске владе доноси краљево ручно писмо, којим се досадашњи министар-председник барон Бинерт опуномоћава, да састави нову владу Опће је мишљење, да ће у нову владу ући и један Чех, који није био истакнут политичар, јер ће новој влади бити дужност, да се са Чесима измири. Нова влада биће именована између 8 до 10. јануара 1911. п. н. к. Велико је питање, хоће ли се Чеси задовољити оваким решењем, по коме ће сва власт остати ипак у немачким рукама.

Турска и Бугарска.

Јавили смо већ, како су ових дана из турског посланства у Софији нестали важни списи и то нарочито они, који се односе на односај између Турске и Бугарске. На глас о тој крађи важних списа избило је силно узбуђење и раздражење у владиним круговима у Цариграду. У Цариграду — тако се јавља — љути су с тога, што украдени списи потпуно доказују, да је између Турске и Румуније склопљен тајни војни савез за случај рата Турске са Бугарском, што се досад јако тајило. Осим тога украдена је том приликом и књига шифара, с помоћу које се могу открити све поверљиве депеше између турске владе и њеног посланика у Софији измењене последњих година, када су односи између Турске и Бугарске били јако заоштрени. Говори се, да Турска влада хоће да опозове свога софијског посланика, Асим беја, кога чини одговорним за ту крађу. Осим тога послаће и једног вишег чиновника, који ће спровести истрагу у ствари те крађе.

Енглеска у Перзији.

На позив енглеске владе перзијска је влада учинила што је могла, да би успоставила мир у јужним крајевима Перзије и осигурала трговачке путеве у том крају. Именовала је новог управника том крају, послала је онамо појачање четa, а министар спољних послова хоће и да отступи. Перзијска је влада све то учинила бојећи се, да Енглеска не изврши своју претњу,

---

Отворићу ти врата и оних који могу све Разумеш ли! све. —

Чика Владу је већ давно облио хладан. зној. И он промуца: — Па то ја онда да изневерим мој народ?!

Али је брзо после тога клонуо и подао се. Бележник му је тако лепо сладио и обећавао, да је чика Влада изашао из његове собе сасвим друкчије но што је ушао.

Чика Влада је дошао чисто модар под очима, целе ноћи уздише и не спава, али иде куд је наумио. Тешко иде, али ипак иде.

Испрва, кад је реч о изборима, говори као кроз зубе, и не сме ником честито у очи погледати. Каже: — Докле ће већ и ти избори? Мени је већ додијало. Бори се, мотљај се, а где смо, ту смо.

Људи га зачуђено гледају, али мисле чика Влада је имао какву невгоду у кући, те је зле воље, али ће то проћи. Но не пролази. Сутра је чика Влада још друкчији. Кад људи спомињу о изборима, он каже: — Ја сам решио да гледам свога посла.

— Ако сви гледамо само свога посла, може народна ствар да оде до врага! — рече неко. — И може да нас надвладају и дођу други.

— Па шта би баш било тако страшно ако ти други и надвладају? Нека дођу мало и они. Бајаги, пропашће свет. Једни као други, нема ту разлике, нит вреди кидати се.

Они, који су слушали чика Владу, згледнуше се запрепашћено. Али то је био само почетак. Сутра, прексутра, а он више не каже ни то, како су један као други. Него све већма замера онима које је до скора уздизао, а све већма уздиже оне које је до скора осуђивао. Па нема више да му је додијало и да неће, него се отворено упрегао у бележникове тељиге, па вуче да му све крста бриде. Напослетку говори како је до скора био и ћорав и слеп и занесен и магарац, па се мало после гради најпаметнији, и изриче сентенцију, да су и ћорави и слепи и магарци сви они, које је он до јуче бранио.

Употребио је сав уплив, употребио кумство и пријатељство употребио новац и обећања, те преведе силан свет у противнички табор: — Само ми сад учините! — кукао је. — Нећу да останем срамотан. — А клео се да је добро овако како сад ради.

Све је то ишло брзо, свет се збунио, није могао ни да разуме ни да дође к себи. Зар може чика Влада против народа?!

Но прођоше избори, и свет поче да се трезни. Најлакше је увидети глупост кад се већ учини, а пре тога се човек свачему домишља Дошао је сабор један па други. Народ прогледао и види шта је било и шта се хтело, само чика Влада још тера своје. И лепо виде, види све село, да је у туђој служби и да је издао и изневерио свој народ.

Тешко то увиди свет, али кад једаред увиди, онда узме и он да каже своју реч.

Чика Влада је то искусио. Не трче више деца чак са друге стране пута, да га пољубе у руку. Жене кад му иду на сусрет, ако икако могу завију у сокак или уђу у кућу, људи га отворено не поздрављају, а до скора су га сви поштовали као оца свога. Око њега се купе сад понајвише они, које он до скора није ни гледао и којих се стидео. А цело село говори: Чика Влада постао — подрепаш.

Чика Влада се претвара као да све то не примећује. Увек се нешто смешка, певуца, као да је добио на лутрији а пре то никад није радио. Али кад дође ноћ онда и будан и у сну тако тешко стење и јауче, да се његова домаћица чисто страши да буде с њиме у соби.

— Шта ти је, бабо? — пита га, а он промуклим гласом одговара: — Нешто ме сева у крстима.

Ово дана га је опет звао бележник. Не у канцеларију но у стан. И опет га води у чисту собу и опет га служи госпођа бележникова ракијом.

— Мислим да ће скоро бити! — каже му. А то треба да значи: Скоро ће ти се избавити син.

— Је си ли добио какво писмо? Време је прошло, требао је још јесенас да дође,

да ће она правити реда у Персији. У Персији врло добро знају, шта значи, кад се која европска сила умеша да прави ред. Камо чете европских сила једном уђу, оданде врло тешко или никако и не излазе. Па ипак Персија није могла да избегне томе, што јој је Енглеска наменила. Лондонски листови јављају, да су, услед нереда на персијско-турској граници, енглеске крстарице искрцале своје посаде код Итумбаја, ради „заштите енглеских поданика“. Искрцавање то енглеских чета изазвало је велико огорчење у Персијанаца, а тако исто и у Арабљана. Ови су у великом броју пошли на енглеске чете и у близини Итумбаја сукобили се са енглеским четама. Окршај је био доста жесток и том приликом је погинуло 16 Арабљана и 10 Енглеза, а има доста и рањених. Заповедник енглеске ескадре у Индијском Океану тражио је од енглеске војне управе дозволу, да може предузети акцију ради „заштите енглеских поданика“. Нема сумње, да ће и добити. И онда могу да наступе догађаји врло судбоносни по Персију, који је могу лишити и њене самосталности.

Одговор после три године.

Још 1907. године упутила је Немачка питање Русији у ствари споразума између Русије и Енглеске гледе Источне Азије; питала је, колико се тај споразум односи на немачке интересе у тим крајевима. Русија све досада није одговорила на то питање. Сада из Петрограда јављају, да ће Русија најзад после три године да одговори. Одговор је тај удешен већ приликом састанка у Потсдаму, те ће и да гласи према тада углављеном споразуму. У одговору ће се навести, да садање груписање великих сила остаје непромењиво. На основу узајамна споразума уздржаваће се од сваке комбинације, која би могла бити управљена против интереса Русије и Немачке у Персији или Турској.

Положај у Португалској.

Последњих дана пронесени су гласови, као да се у младој португалској републици спрема преврат у корист краљевства. Испоставило се, да су ти гласови пуке и злонамерне измашљотине. Португалски министар спољних послова позвао је представнике стране штампе и уверио их, да у читавој држави влада мир. Финансијски положај државе је сваким даном све бољи. У суховемној војсци и убојној морнарици запт је без замерке. Верска агитација је престала. У месецу априлу обавиће се избори за португалски сабор, и то у најбољем реду; нико неће утицати на бираче. Брзојавна управа добила је наредбу, да цензуру ограничи само на лажне извешта ј е. Онај, ко распростире лажне гласове, биће кажњен истом казном, као и онај, ко ји би радио на преврату. Така је наредба била потребна, јер је влада похватала неке шпекуланте, који су хтели да зарађују ширењем лажних гласова. Тако је неки царински чиновник пријавио полицији, како има тајна завера, која ради на успостављању краљевства. Јавио је и то, где се завереници састају. Полиција је тамо заиста и застала 4—5 људи, али ови су такође знали за долазак полиције, те су утекли. Испоставило се, да су то били другови оног царинског чиновника и да су споразумно све удесили, да би насамарили полицију, а награду за тобож откривену завеpу да деле међусобно. Полиција је ухапсила и оног царинског чиновника и другове му. Испоставило се, да о каквом ровењу против републике а у корист краљевства нема ни спомена.

Вести из места и са стране.

Је ли то дозвољено?

Пише нам један родитељ из Новог Сада: У овдашњим српским школама поједини учитељи и учитељице натерују децу, да м о р а ј у пазарити у књижарници друштва „Натошевић“, иако им се тамо често даје врло лоша роба. То не би смело бити. Трговина је слободна, па нека сваки купује где хоће. Наш месни школски одбор треба овај ствар да испита и кривце строго да казни. Нисмо ми дужни давати новце своје, да би Ђока Михајловић, Ђорђе Гајин и остали учитељи, који су се претворили у штампаре и књижаре (без дозволе више власти) могли добити што већу награду.

Н а ј а м н и ц и.

Листови, који стоје у служби Куенове владе и српске калуђерштине осуше и опет плотун против радикала. Спрема се велико издајство народних интереса, па Куенове слуге хоће народну пажњу својим клеветама и лажима да сврате на другу страну. Ти се листови клањају пред Куеном, његовим жупанима, солгабировима, натарошима и кишбировима и немају ни једне речи у одбрану народа, који страда због разних паша и субаша. Право им је, што српски патријарх ужива приход од милион круна годишње, а многи свештеници не могу да исхране себе и своје породице. Одобравају, кад школски савет сиромашној црквеној општини у Ђиру не да припомоћ за градњу школе, а Михаилу Политу се поклања из народних фондова 12.000 круна и пензија од 1400 круна годишње. Одобравају и то, што је неко прометно друштво (либералско-самосталско) српској сиротињи у банатском Петровом Селу одерало с леђа 220.000 круна. Све је то њима право — баш као што је и покојном Јоти Грујићу било право све, што су радили влада и калуђерштина. Као што је Јота клеветао Милетића и другове, тако сада његови наследници, а Куенови најамници, клеветају радикалну странку, јер се испречила, па не да влади и калуђерштини, да у нашој автономији спроведу оно, на што су се н а ј а м н и ц и о б в е з а л и. Али народ добро познаје своје пријатеље, па се црквене општине листом дижу, да одбране угрожена народна права. Куенови најамници остаће осрамоћени.

Четрдесетогодишњица.

Вршачки „Банаћанин“ доноси овај извештај: Наш врсни земљак и један од најодличнијих српских глумаца, А н д р а Л у к и ћ, члан српске народне позоришне дружине, прославио је у прошлу среду у својем родном месту четрдесетгодишњицу свога тешког уметничког рада. Прослава је протекла веома свечано. У част слављенику поврвело је српско грађанство у огромном броју у позориште. Сва су места била распродата, тако, да се у доњем и горњем балкону морали удвостручити редови, а у партеру учетворостручити редови. Прослава у позоришту отпочела је свечаним говорима у част слављенику и предавањем поклона. Кад се завеса подигла, на позорници су били сви чланови дружине, у среди јубилар, а десно у крај за столом између управитеља Добриновића и потпредседника месног позоришног одбора дра Славка Милетића — начеоник друштва за српско народно позориште А. Хаџић, који је нашег милог Лукића поздравио веома топло и искрено. За њим је др. Милетић у име Вршчана бираним речима честитао славље, а после тога предавани су јубилару разни поклони и прочитане су писмене честитке. Слављеник, тронут великом пажњом својих земљака и поштовалаца његова рада у целом Српству, захвалио је свима на искреним поздравима, поклонима и честиткама. После тога је приказан комад „Бабино лето“ у којем је слављеник играо Бриквиља, затим је приказан други чин из Костићева „Максима Црнојевића“, у којем је слављеник играо Ива Црнојевића. После представе настала је весела забава и игранка. У сутрашњем броју донећемо говор дра Славка Милетића, одржан на слављениковој четрдесетогодишњици.

Мађарски лист у Сарајеву.

„Боснише Коресподенц“ јавља, да ће у Сарајеву излазити мађарски лист, који ће се звати „Босније Хирлап“. Том ће листу бити задаћа, да заступа мађарске интересе у Босни и Херцеговини. Због тога бечки листови нападају босанску владу и пребацују јој, да се не брине о аустријским интересима. То не стоји — јер се брине земаљска влада и сви други. „Боснише Коресподенц“ пита: Ко заступа аустријске интересе у Босни и Херцеговини? Као што се види: Беч и Пешта свађају се око туђе проје, али се не сећају, да питају: Ко се брине за интересе народа у Босни и Херцеговини? А зна се, да се босанска влада најмање стара за интересе оног напаћеног народа.

Иступање из муслиманске народне организације.

Јављају из Сарајева, да је посланик др. М у р а т С а р и ћ иступио из клуба муслиманских посланика у земаљском сабору. За Сарића се зна, да је по народносном осећају Србин. Мисли се, да је Сарић и иступио зато, што се не слаже са мишљењем муслиманске народне организације у аграрном питању.

— промуца чика Влада!

— Добио сам! Тешка је ствар, али биће.

Чика Влада уздахну. Бележник наваљује на њега с ракијом, јасно је, да ће ту сад бити нешто.

Напослетку га бележник пита: — Видиш ли што се ради? Радикали су побунили општине. Општине протестују против нове школске уредбе, која се спрема.

— Нешто сам чуо о томе.

— Па ваљда си ти, чика Владо, још председник.

— Јесам!

— Па што се не крећеш?! Што не зовеш скупштину и не одобриш оно што се спрема из Карловаца. Што не осудиш протест оних општина? Ако наша општина буде у томе прва, твоја ће бити чест.

Чика Влада затресе главом — Не треба ми те чести. Зашто друга која општина не започне то?

— Али ја бих волео, да ми будемо први, — соколи га бележник.

— Не може!

— Није не може, него нећеш.

Чика Влада суну: — Не може. Зар ти мислиш, скупштина би ишла за мном, као пре? Зар ти мислиш, да свет не чита и не разбира? Ја бих остао сам. Ја... ја... Знаш ли ти, ко сам ја данас? Мени се уклањају с пута и жене, мене избегавају и деца, а људи... — И он се заплака...

И самом бележнику дође страшно, кад виде тог, некада гордог и поносног човека да плаче.

Чика Влада убриса сузе и пође кући. У канцеларији му предадоше писмо. Од сина је. Син му јавља, да због оне казне, не може ни овог Божића кући, а кад тако стоји ствар, нема изгледа, да се ко заузимао за њега и он ће морати одслужити целу трећу годину. Чика Влади се стеже срце, па хтеде да се врати бележнику, да му баци оно писмо у лице, али се уздржа. Није му бележник крив. Није му нико крив, кад се дао преварити као — најглупљи.

На путу срете баба Кату Стругару. Она је узета у десној руци и не може да ради. Живи јадно и бедно од мале милостиње, коју јој даје општина. А кад дођу велики празници пред Ускрс и Божић, обиђе неколико дана раније све богатије куће, да је даривају мрвом. Неко јој да комадић шунке или ребара или кобасице. У левој руци држи торбу.

Она му се упола и страшљиво јави, а не гледа му у очи.

Он је заустави:

— А ти си то, баба Като. Јеси ли била код мене?

— Нисам! — одговори она некако збуњено.

— Па иди! Ја сам већ наредио да ти дадy пола шунке.

Но она је већ обишла његову кућу, па се не враћа. Напослетку му каже: — Хвала, већ имам доста.

Он јој загледа у торбу, а торба скоро празна. Дакле, неће. Већ га и баба Ката Стругара презире.

Тако му је дошло, као да га неко удари по грудима сикиром. Чисто се заљуља. Па онда не оде кући, него у бирт. Наручио је вина и довео свираче. — Свирајте! Зар чика Влада тако уз пост и у сред дана? Он то никад није радио?

Искупио се сеоски олош око њега, певају и веселе се. Он само пије, управо не пије, већ лије у себе, и као да не види никога. Час по час опсује оно најстрашније, што се опсовати може, и узвикне: — Нема више сиротиње! Затим се мало умири. Пиће га је савладало сасвим. Хтеде да устане али не може. Рече само толико: — Баба Ката Стругара! Знате ли ви, ко је баба Ката Стругара?! Па и она.

Онда се сруши на под. Однеше га кући, а други дан је умр'о. Ударила га је капља.

Свет, тај добри наш свет, разумео је и био му је сав на погребу. Само бележник није. Два сата пре погреба сео је на кола и „морао“ да оде фесолгабирову.

Људи су и то разумели и одобрили. Нашли су, да је лепо од њега, што није смео да им погледа у очи.

Крилатица у служби поште.

Управник великог острва Мадагаскара умолио је француску владу, да му пошље неколико крилатица, да их окушају, да ли би њима могли преносити пошту. Француска се влада одазвала тој молби и ускоро ће послати једног крилатића са Блериотовом и другим врстама крилатица. Крилатицама ће се преносити пошта између мадагаскарских градова Антанариво и Виа Марције, који су удаљени једно од другог 400 километара.

Буне у Америци.

По извештајима из Њујорка, у Мексици се револуција шири све јаче. Устаницима се придружили и јукатански Индијанци. — У Хондурасу 3 хиљаде усташа продире против главне вароши Тагуцигалме. Усташи хоће да оборе председника Давину, а на његово место да поставе Бујласа, за чију победу се држи, да је осигурана. — Из Порт о Принса јављају у Вашингтон, да је било жестока окршаја на граници Сан Долинга и Хајитија.

Једно занимљиво немачко пророчанство.

Неки приватни научењак по имену Буслер објавио је своје пророчанство, које овако гласи: У 1913. години извешће се у Немачкој државни удар против социјалиста и либерала; похапсиће се социјалистичке вође; биће оштрих сукоба и изгинуће неколико хиљада радника и мањих грађана. Русија и Енглеска послаће своју војску против Немачке. Италија ће послати војску на аустријску границу. Једини верни пријатељ и савезник Немачке биће цар Фрања Јосиф, но он ће морати да пошље војску на југоисток, јер ће балканске државе послати војску против Аустрије. Енглеска и Француска уништиће немачку поморску силу. Русија ће добити источну Пруску, Познањ и Галицију, Аустрија добија Шлезију, Србија Босну, Италија ће заузети Трст, Француска Елзас и Лорен и још неке делове Немачке, Енглеска неке градове, а цару Вељему остаће само Пруска. После тога настаће у Француској просветни преокрет.

Дринска комисија.

Мешовита српско-босанска комисија у Зворнику довршила је свој посао. Њена је дужност била да уреди српску и босанску границу. У Бијељини је потписан већ и закључни записник. Тим поводом отпослат је окружном предстојнику Фогглару у Доњој Тузли и окружном начелнику Жив. Аранђеловићу у Шапцу овакав брзојав: „Чланови босанско-српске дринске комисије сматрају за своју најпријатнију дужност поводом свршетка свога посла да Вас најсрдачније поздраве са жељом, да добре плодове донесе семе, који је овим радом посејано“. Српски чланови комисије били су: Ст. П. Бошковић, потпуковник, Љ. Вуловић, секретар окружне самоуправе у Шапцу и Драгољуб Јовановић, сремски капетан у Богатићу. Чланови из Босне били су: Лудвик Гжонђер, др. Сигмунд Бергер, Густав Леве, Георг Чижек, Антон Фишер, Хуберт Гинцел и Алојз Хлидек. Као што се види, ниједан члан није рођен Босанац.

Велика руско-словенска банка.

Руски листови јављају, да једна група руских банкара и индустријалаца ради на оснивању велике руско-словенске банке, чије ће седиште бити у Петрограду, а имаће филијале у свима словенским земљама, и то у Прагу, Љубљани, Сплету, Загребу, Београду, Софији и Пловдиву. Оснивачки капитал износиће 22 милиона рубаља (од прилике 55 милиона круна).

Обавезно ношење вереничког прстена.

Из Америке је стигла опет једна чудна вест. Образовано је у Њујерсеју женско друштво од хиљаду жена са геслом: Нека се ожењени људи законом приморају, да носе венерички прстен. Разлог овом захтеву је, што многи ожењени људи носе прстен у џепу и издају се за нежење, а то се може спречити само законитом обвезом, да се венерички прстен свуда носи и не крије. Ово женско друштво тражи, да се кривци због овог преступа казне са 5000 долара (25.000 круна) новчане казне и затвором. Свашта у Америци.

За крађу деце 25 година робије.

Јављају из Њујорка: Један Талијанац и једна Талијанка украли су у Броклину двоје деце. Крадљивце је суд осудио на 25 година робије, а то је највећа законом одређена казна. Обоје су били чланови дружине „Црне руке“.

Куен и заложиште

Један новинар питао је министра-председника, грофа Куена, како се осећао као ђак у Печују. Веле, да је Куен рекао, да је двапут био приморан, да свој зимски капут заложи. Можда ће ова Куенова изјава побудити неке ђаке, да следују његовом примеру (ако већ нису то учинили и пре!) Можда ће се и родитељи умирити, кад ово чују па ће се тешити, да и њихова деца могу доспети до високог положаја, када су гости заложишта, а матере ће зацело и веровати озбиљно у могућност тога. Није баш ни тешко правити каријеру по Куеновом примеру: треба бити слепо одан Бечу, па ето каријере! То врло добро знају и српски подрепаши.

Бачки излети зими.

И зима има својих лепота и радости — нарочито за децу. Стога је погрешно, што наставници и зими не приређују излете са ђацима у поље и шуму, на грудвање, тоциљање и друге забаве. Деца нарочито варошка, зиму и онако проведу већином у затвореним и загушним или непроветреним просторима; њих родитељи обично и сувише топле и чувају, да их само ни најмањи ветрићак не дотакне; па ако их још и наставник не навикне на свежину и зиму, на кретање у слободном, ма и хладном ваздуху, морају свенути, побледети и опасти, а морају често и од назеба патити. Овако би са својим учитељем и под његовим надзором провели један део дана у оштром, али чистом и здравом зимњем ваздуху. За те излете могли би се бирати ведри, лепи зимњи дани без ветра и магле, и време од 10 сахати пре подне до 3 после подне. С таких излета враћају се деца свежија, живља, па и за школске послове способнија. Време, дакле, што се на таке излете утроши, исплаћује се двоструко; и телесним и душевним опорављењем деце. Где се тако ради, тамо је тешко наћи ученика са кихавицом, кашљем, крајницима и другим болестима, које долазе од назеба. Слобода и игра између часова не може деци те користи донети.

„Здравље“.

Одговорни уредник: **Константин Брадваревић**

ПРИПОСЛАНО.

ОТВОРЕНО ПИСМО

Г. Стевану Чучковићу,

умир, надмјернику

у Митровици.

Јављам Вам, да сам добио у руке Ваше изворно писмо, у коме сте ме денунцирали високопреосвештеном господину Михаилу, па уједно Вам јављам, да сам то писмо предао надлежној области ради казненог поступка, гђе ћемо се огледати и гђе ћу Ваше гадне лажи и клевете доказати.

Уједно овим изјављујем, да на Ваша евентуално будућа клеветања у било којем јавном гласилу нећу одговарати, јер би било испод мога достојанства са људима, који туђе поштење мучки и иза бусије обичавају кљати.

У Кузмину, 29. децембра 1910.

Никола Љубобратовић,
општ. бележник.

1719 1—1

Помодно-мануфактурна трговина

Јовановића и Срећића

У САРАЈЕВУ

потребује МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА

који је вешт у аранжирању излога. — Оферте са приложеном сликом и означеним референијама, ваља упућивати на горе означену фирму. 1720 1—3

ТРГОВИНА

шећерија, деликатеса и земаљ. производа

Јефте Кузманова

у Сегедину

препоручује сопствени производ паприке, таране, саламе, као и све остале ствари, што у ову струку спадају.

Ценовнике шаље на захтев бесплатно

1718 1—20

ЗАШТО ШВАБЕ БОСНУ ОКУПИРАШЕ И АНЕКТИРАШЕ

јер у пркос скупоћи меса шаљем за 8 круна франко пет кила

ЗА ПЕЧЕЊЕ

1 ћурана дебелог или кокушку или прасетине, лунгенбратне. Новац напред или са поузећем. 5 кила шљива, пекмеза шљивовог најбољег или ораха за 5 круна. За 8 круна пак, 5 кила правог меда или 3 литре 40 гради јаке шљивовице с паковањем заједно. Јаја, масти, шунке и остале кобасичарске робе по најјефтинијој цени на мало као и на велико. Ценовник на захтев бадава. 1706 1—3

Извозна комисиона радња

Ђ. Васиљевић Д. Тузла (Босна)

Meghivó

a „Zsablyai Népbank

Részvénytársaság Zsablyán“

1911. évi január hó 15-én, d u. 3 órakor a „Szerb Hitelegylet mint szövetkezet Zsablyán“ helyiségében megtartandó

alakuló közgyülésére.

NAPIREND:

1. A közgyülési elnök és jegyző választása.
2. Az alapitók jelentése a Zsablyán székelő és „Zsablyai Népbank Részvénytársaság“ névvel elnevezendő társaság részvényeinek befejezett jegyzéséről.
3. Az alakuló részvénytársaság alapszabályai tervezetének bemutatása és azok megvitatása.
4. Határozathozatal a részvénytársaság végleges megalakulásáról és az aiapitók felmentése.
5. Az igazgatóság és felügyelő bizottság választása.
6. Az igazgatóság felhatalmazása a „Zsablyai Szerb Hitelegylet mint szövetkezet“ nevű társaság minden ingó és ingatlan vagyonának activáival és passiváival való átvételére.
7. Inditványok.

Kivonat a keresk. törvény 1875. évi XXXVII. t. c. 115. §-ából: Az alakuló közgyülés határozatképesnek csak akkor tekintetik, ha abban akár személyesen akár képviselve legalább hét olyan aláíró van jelen, kik a jegyzett részvényeknek legalább negyedrészét képviselik.

Zsablyán, 1910. deczember hó 27-én.

A „Zsablyai Szerb Hitelegylet m. szövetkezet“
igazgatósága, mint a
„Zsablyai Népbank Részvénytársaság“
alapitó bizottsága.

1708 2—3

ПОЗИВ

на

Главну скупштину

за конституисање

„Народне Банке деон. друштва у Жабљу“

која ће се одржати 15-ог јануара 1911. у 3 сата по подне у локалу „Српске Кредитне Задруге као задруге у Жабљу“.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор председника и перовође скупштинског.
2. Извештај оснивачког одбора о свршеном упису деоница друштва са називом: „Народна Банка деон. друштво у Жабљу“.
3. Подношење нацрта основних правила деон. друштва, које се оснива и решавање о томе.
4. Доношење одлуке о коначном конституисању деоничарског друштва и давање разрешнице оснивачима
5. Избор управе и надзорног одбора.
6. Овлашћење управе за примање свог покретног и непокретног иметка „Српске Кредитне Задруге као задруге у Жабљу“ са активама и пасивама.
7. Предлози.

Извадак из трговачког закона од год. 1875 чл. XXXVII. § 115.: Скупштина за конституисање може доносити само тако правомоћне одлуке, ако су у њој лично или по заступању учествовали најмање седам уписника, који престављају 1/4 део уписаних деоница.

У Жабљу, 27-ог децембра 1910.

УПРАВА

„Српске Кредитне Задруге као задруге у Жабљу“ као оснивачки одбор **„Народне Банке деон. друштва у Жабљу“.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.